

- a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet történeti kérdései Magyarországon;
- az általános iskolai történelem - állampolgári ismeretek tanmenetei elkészítésének elméleti és gyakorlati problémái;
- az oktatócsomagok felhasználásának lehetőségei az általános iskolai történelemtanításban;
- a tanulók teljesítményének értékelése, osztályozása.

Néhány téma a rajz tagozat programjából:

- a környezetkultúra szerepe az általános iskolai rajzoktatásban és vizuális nevelésben (az érvényben levő tantervhez kapcsolódó gyakorlati és módszertani problémák és tematikák legfontosabb témaköreinek feldolgozásával);
- a képzőművészeti szakkörök helye és szerepe az általános iskolában (évközi és szünidei munkaformák, tartalmi és módszertani jellemzői).

A foglalkozások elméleti előadásokból és gyakorlati munkákból állnak. A gyakorlati munkák elvégzésére a tanszék műtermeiben és műhelyeiben kerül sor.

Az előadásokat a tudományterület és szakterület kiváló képviselői, országosan elismert előadók és a főiskola oktatói tartják. Számos előadást konzultáció követ, a programokban jelentős szerepet kap a képmagnó-felvételekkel illusztrált tanítási tapasztalatok ismertetése és megbeszélése.

A nyári akadémia igazgatósága mindkét tagozat számára fakultatív programokról, kirándulásokról is gondoskodik. Az előző évek gyakorlatának megfelelően a kolégák a több napos együttléteket felhasználhatják aktuális oktatási-nevelési problémák megvitatására, kölcsönös tapasztalatcserére.

A jelentkezés lehetőségeiről a nyári akadémia igazgatósága ad felvilágosítást.

Címe: Nyári Akadémia Igazgatósága, Szeged, Április 4 útja 6. 6701)

Jelentkezési határidő: 1984. május 30.

Minden érdeklődőt szeretettel vár a nyári akadémia igazgatósága!

Dr. Siposné dr. Kedves Éva

DR. SZILÁGYI FERENC
Debrecen

Kis Nyelvművelő

Nem rovatcím: egy „folyóirat” címe; igen, ez áll pontosan a címlapján: „Kis Nyelvművelő. (Nyelvművelő folyóirat az általános iskolák felső tagozatos tanulói számára) I. évfolyam. 3. szám. 1982. március. Kiadja a TIT Tatabányai Városi Szervezete.” Sajnos, nekem csak ez a 3. s az 1982. májusi 4. szám jutott kezembe, kivételes véletlen folytán. Megilletődve forgatom a sokszorosított („stenciles”) oldalakat, a folyóiratszámok mindössze 8-8 gépelt oldalát. De ilyen gazdag nyolc oldal ez!

Az első két oldalt az előző, a 2. szám rejtvényeinek helyes megfejtése foglalja el:

„Kedves Gyerekek!

Örömmel tapasztaltuk, hogy rejtvényfejtő kedvetek nem csökkent: a 2. szám feladatait több mint 120 tanuló oldotta meg. Nőtt azok száma, akik szépen, pontosan dolgoztak: teljes értékű megoldást is találtunk. Ötletes és ügyes rajzokkal ábrázoltatok a szóláshasonlatokban, szólásokban rejülő nyelvi képeket.” Kiderül a gyerekekhez szóló üzenetből az is, hogy maguk a diákok is küldenek be rejtvényeket, s hogy nem egy, újságokból kipécéztet, nevetséges sajtóhibát, „lelterjakab”-ot is beküldtek.

Arról pedig, hogy milyen rejtvények is szerepelhettek az előző számban, a helyes megfejtésből alkothatunk fogalmat, pl.: „2. A finnugor nyelvek a birtokviszony jelölésére birtokos személyragot, míg a más nyelvcsaládba tartozók birtokos névmást használnak.”

Aztán egy kis nyelvtörténet következik, ezzel a címmel: „Nyelvünk a honfoglalás korában”, s tájékoztatást ad a vezérekről elnevezett (Tarján, Keszi, Jenő stb. elemű) helynevekről, majd szláv, latin, német, olasz stb. jövevényszavainkról, utána pedig mindjárt ott vannak a tárgyhoz kapcsolódó kérdések, feladatok: „Nézd meg, az Értelmező Kéziszótárban, milyen nyelvből vettük át a *szolga, iskola, lakat, páncél, mandula* szavakat!”

Azután „Az írás történetéből” címmel következik egy fejezet, amelyben szó esik a magyar rovásírásról s a különféle írástípusokról, utána az idevágó kérdésekkel: „Mi a neve az ókori egyiptomi írásnak?”, „Kik találták fel a papírt?”, „Mi az iniciálé?” stb. Végül „A nevek világa” rovatcím alatt nyelvi „intarzia-játékokat” találunk egy klasszikus rejtvény-epigrammával:

Az én nevem

V-én kezded nevemet, s yt-tel fordítva rekeszted,¹

V-ének utána öröm jó, hol s m-et előz.

Osztán egy rövid ár-t állíthatsz yt-nek elébe,

S mindezt rendszeren írd össze, nevemre találsz.

(A megoldás, eláruljuk: *Vörösmarty*, s a megfejtés értéke 4 pont.)

Végül nyelvhelyességi rovat következik a helytelenül sorszámnévi szerepben használt tözámnevekről („az öt kerületben lakom” stb.), mindjárt a megfelelő feladatokkal: „Te hogyan mondanád, hogyan írnád?”

A májusi, 4. szám meggyőz arról, hogy jól felépített szerkezetű, állandó rovatokat használó színvonalas folyóirattal van dolgunk. Kiderül az is, hogy száznál több tanuló küldte el a megoldott feladatokat, s huszonhét olyan versenyző volt, aki minden feladatot megoldott. „Közülük választottuk ki az április 23-án rendezett anyanyelvi vetélkedő zsűritagjait.”

A nyelvtörténeti rovat ezúttal a honfoglalástól Mohácsig tárgyalja nyelvünk életét, s többek közt ilyen érdekes dolgokat tudnak meg a diákok: „A szövégi rövid magánhangzók elsozvadtak, lekoptak: pl. »nogu«-nagy, »eri«-ér. A szövégi rövid magánhangzók pusztulásával egyidejűleg néhány szó többeli magánhangzója megnyílt. Néhány toldalékos alakban ma is megtalálható az eredeti (rövid magánhangzós) tö; más alakokban a toldalék a hosszú magánhangzós szótövhöz járul. Innen vannak nyelvünkben a *kéz-kézek, tűz-tűzes* típusú hangzóváltó szótövek.” S ott az 5 pontot érő feladat is: „Gyűjts öt olyan szót, amelyben a magánhangzó időtartama a fenti mintára változik!”

Majd „A nevek világa” rovat Kálmán Béla jeles műve nyomán a földrajzi neveket tárgyalja, ilyen feladatokkal: „Gyűjts öt olyan helységnevet, amelyben valamilyen állat neve szerepel!” illetve: „Keress öt olyan településnevet, amelyben a hét törzs valamelyikének neve rejtezik!” (5–5 pontot ér helyes megfejtésük.)

A következő rovat a nyelvi kultúra segédeszközeihez igyekszik eligazítást adni, ezzel a címmel: „Keress a könyvtárban! – A nyelvészet kézikönyvei.” S az *Értelmező Kéziszótár* s az *Idegen szavak szótára* mellett szerepel itt Bárczi Géza alapvető műve, *A magyar nyelv élettérjasa*, *A történeti-etimológiai szótár*, a *Nyelvoörségen*, az *Édes anyanyelvünk*, a *Magyar nyelvbélyesség* stb.

Az utolsó két rovat is nyelvhelyességgel foglalkozik: helyesírási és nyelvhelyességi kérdésekkel. Az utóbbi rovatban az idegen szavak használata került terítékre. Az egyik feladat: „Helyettesítsd megfelelő magyar szavakkal az aláhúzott idegen szavakat!

»A *balkonról* szemlélem az elm táruló *panorámát*. A *horizont* szélén most bukik le a nap, a hegyek *kontúrjai* egyre élesebbé, sötétebbé válnak.

A közelben rádió szól. A *kommentátor* az *aktuális* nemzetközi eseményekről beszél” (6 pontot ér).

Végül nyelvi játék (anagramma) zárja a folyóiratszámot.

Igazi felüdülés forgatni e sárga, egyáltalán nem elsőosztályú papíron készült folyóiratszámokat: nagy gond és hozzáértés, az ifjúság nyelvéért érzett felelősség hívta életre őket, s a rejtvényfejtők – versenyzők – nagy számából ítélve: nem is hatástalanul. [Van érdeklődés az ifjúságban az anyanyelv iránt – csak ügyesen föl kell ébreszteni azt. A bányászváros magyar szakos tanárai fölmérték ezt, és tettek is érte valamit. Példamutatón országos vonatkozásban is. Kár volna, ha szép kezdeményük véka alatt maradna. (A szerkesztők megérdemlik, hogy nevüket fölsoroljuk: Murányi Ferencné, Bognár Ernőné, Király Ernőné, Jakab Edit, dr. Szabó Zoltánné, Horváth Ágnes. Nem véletlen, hogy nők, többségükben édesanyák vették gondjukba sokat emlegetett édes anyanyelvünk ügyét. S még az is ide tartozik, hogy áremelkedéses világunkban e folyóiratnak nincsen ára. Megfizethetetlen.) Addig is, míg más városokban, iskolákban is indulnak hasonló folyóiratok: sürgősen sokszorosítani kellene, s meg kellene küldeni az ország valamennyi általános iskolájának az eddig megjelent számokat!